هاوپەیمانیەتی کورد و ئەمریکا
لە بازنەی رووداوەکانی ناوچەکەدا

هۆشیاری عەبدولعەزیز
hoshyarebdelaziz@yahoo.com

هاوپەیمانێتی یەکێکە لەو بنەماو ستراکتۆرە گرنگانەی کە لە نێو تەواوی پێکهاتە گشتیەکانی کۆمەڵگادا پشتی پێ دەبەسترێت.چونکە بە بێ هاوپەیمانێتی ژیان بۆ خۆی لە حاڵەتێکی نا ئاساییدا دەوەستێت وئاڵوگۆڕەکان بەر جەستە نابن.لە چوارچێوەی ئەم چەمکە گشتگیرەدا کورد زەمەنێکە کار لە سەر پنت وبنەماکانی چەمکی هاوپەیمانێتی دەکات ،بەڵام هاوپەیمانیەتێکی بێ پرۆژە وبی بنەمای وەها کە مەگەر کورد خۆی سەری لێ دەرکات،چونکە کورد بەدرێژای مێژوو لە هاوپەیمانیەدا نەیتوانیوە سەرکەوتن بە دەست بێنێ وهەرچی کردووە وچەند بەهەڵپە بووە دەرەنجامی بە شکست شکاوەتەوەو سەرکەوتو نەبووە.کەچی دوای هەموو ئەو شکست ونسکۆیانەش تازە بە تازە هاتووە لە گەل سیاسەتی ستراتیژی ئەمریکادا هاوپەیمانێتی گرێ دەدات وکرویەتیە ئامانج بۆ سەرکەوتن.ئەم حاڵەتە گەیشتۆتە ئەو رادەیەی کە کورد یەك بە یەك خۆی بە دۆستی نزیکی ئەمریکا بزانێت.ئەگەر تۆزێك لۆژیکانەتر لەم دۆخەی ئێستای عێراقدا بیر لەو هاوپەیمانیە بکەینەوە کە کورد باسی دەکات لە گەل ئەمریکا،ئەوە پێم وابێت ئەمریکا جگە لە بەرژەوەندی وقازانجی ستراتیژی خۆی شتێکی تری بەلاوە گرنگ نییە.بێگومان باشە ئەگەر ئەمریکا وەك ئێمە بیر بکاتەوە.بەڵام ئایا ئەمریکا وەك ئێمە بیر دەکاتەوە لە پەیوەندیدا بێگومان نەخێر،چونکە ئەمریکا لەم دۆخەی ئێستای عێراقدا لە بەردەم کۆمەڵێك گرێ وکۆپاڵی هاوکێشەیەکی نێودایە هەر یەك لەو گرێ وکۆپاڵانەش ئامانج وستراتیژێکی دەوێت.هەر بۆیەشە دەبینین هاتنی بۆ عێراق ویەکلاکردنەوەی ململانێکانی لە ناوخۆو دەرەوەدا بە شەڕی دژە تیرۆرەوە هەڵدەواسێ ورایگەیاند بۆ زاڵبوون بە سەر کۆسپەکانی بەردەمیدا دەبێت شەڕی دژە تیرۆر بکات.لە شەڕی دژە تیرۆریشدا وا دەخوازێ کە ئەمریکا بۆندی کۆمەڵێك هاوپەیمانی بچوك بچوك لە رۆژهەڵاتی ناویندا مۆر بکات،چونکە ئەمریکا پێی وایە دوورخستنەوەی شەر لە بەر ماڵی خۆی پێویستی بە کۆمەڵێك تاکتیکی سیتراتیژی هەیە ودەبێت دەستی بۆ بەرێت،لەوانەش رازیکردنی وڵاتانی دەوروپشتی عێراق،هەروەها گرنگی دان بە پرسی فەڵەستین وئیسرائیل،دواتریشیان کارکردنە بۆ رازیکردنی کوردو شیعەو سوننە لە عێراقدا.چونکە ئەمریکا هێندە کاڵفامانە بیر ناکاتەوە کە کورد بە تەنها بە هاوپەیمانی خۆی بزانێت لە ناوچەکەدا.چونکە ئەگەر وابو ئەوە بێگومان ئەمریکا ناتوانێت سەرکەوتن بە دەست بێنێ لەو پرۆسە تێهەڵکێشراوو شەڕانیەیدا کە ئێستا گرتویەتیە بەرەو دەیەوێ ببێتە هۆکاری زیاتر پاراستنی بەرژەوەندیە ستراتیژیەکانی لە ناوچەکەدا، ئەمریکا هەر لە سەرەتای هاتنیەوە بۆ رۆژهەڵاتی ناوەڕاست،ئێرانی ئسلامی بە بەربگرو بەربەستێکی دیارو بەر چاو زانی لە رێگای سەرخستنی ئامانجە سیاسی وئابووریەکانیدا،هەر بۆیە دەبینین لە بەرامبەر ئەمەش بۆ بیدەنگکردنی ئێران پێویستی بە ئەوە بوو کە گرنگی بە هێزێکی شیعەگەری ئیسلامی بدات لە عێراق.ئەمم هێزە شیعەگەریەش لە بنەڕەتدا وابەستەیەکی پتەوی لە گەل شیعەکانی ئێراندا هەیەو ئەتوانێت ببێتە ئامرازو فاکتەرێکی گونجاوو بۆ بێدەنگ کردنی هەڵوێستی دژی ئێران لە بەرامبەر ئەمریکا،ئەم هاوپەیمانیی ئەمریکا لە گەل شیعەی عێراق تێکەڵەیەکی ناڕۆشنە وئەمریکا بۆ مەبەست

ومەرامی خۆی بە کاریان دێنێ.لە بەرامبەر شیعەش،عەرەبی سوننە مەزهەب لە دوو ساڵی رابردوداو لە پاش روخاندنی بەعس بە ئاشکرا دەستیان لە تیرۆرو رەشەکوژیدا بووەو دەیانویست لەو رێگایەوە دەسەڵاتی هەستا ساڵە خۆی جارێکی تر بە دەست بهێننەوە.کەچی گرنگی ئەم مەسەلەیە لە لای ئەمریکا مەسەلەیەکی هەستیارەو سەرەڕای دەستگیرۆیی تیرۆر لە لایەن عەرەبی سوننە مەزهەبەوە،ئەمریکا لە نێو کێشەکەدا بە دەم داواو داخوازیەکانیانەوەیە،چونکە پێی وایە وەدەرنانی سوننە لە چوارچێوەی تابلۆی گورەپانی سیاسی عێراق مەسەلەیەکی مەترسیدارەو کاریگەری نیگەتیڤی دەبێت لە سەر هەوڵ وکۆششەکانی ئەمریکا لە ناوچەکەدا.لەم نێوانەداو بە دڵنەوایی کردنی سوننەکان وگرنگی دانی بە شیعە مەزهەبەکانی عێراق،ئەمریکا دەتوانێ بە خودی هێزی ئیسلامگەری عێراق دژایەتی سیستەم و تێڕوانینی عەرەبی ئیسلامی لە ناوچەکەو هێزی تیرۆر بکات.واتە هێزی ئیسلام گەر لە نەخشەی رووداوەکانی عێراقدا رۆڵی کاراتر دەگێڕێت لە دژایەتی کردنی تیرۆردا نەك کورد.

کە ئەمە سیاسەتی بەرژەوەند خوازانەی ئەمریکا بێت،ئەوە بە بڕوای من بەرژەوەندیەکانی ئەمریکا لە ئێستادا وا دەخوازێت هاوپەیمانیەتێکی دوور مەودا لە گەل کورد پێك بهێنێ وکورد بکاتە پێگەی بنەڕەتی خۆی لە ناوچەکەدا.ئەمە ئەوە ناگەیەنێت ئەمریکا پێویستی بە کورد نەبێ لە داهاتوودا بگرە بە پێچەوانەوە کورد کارتێکی نەسوتاوی بە هێزە بە دەستی ئەمریکاوە بۆ دژایەتی کردنی نەیارەکانی خۆی لە ناوچەکەدا بەلاّم دۆخی ئێستا وا دەخوازێت کورد لە ئەولەویاتی سیاسەتی ئەمریکادا نەبێ وبەڵکو لە مەحفەزەی پێویستیە گرنگەکانیدا دایبنێت.

دیارە شیعەو سوننەش لە عێراقدا ئەو راستیەش باش دەزانن کە ئەمریکا بە چی مەبەست وبەهانەیەك دەستی بەوەانەوە گرتووەو کاریان لە سەر دەکات،هەر بۆیەشە ئەو دوو لایەنە مەزهەبی تایفەگەریە دەیانەوێت لەو نێوانەدا کە ئەمریکا پێویستی پێیانە سوود لەو دەرفەتە وەربگرن ولە بەرامبەریشدا ملکەچی یاساو رێساکانی ئەمریکا نەبن وتا ئەو ئەندازەیەی پێیان دەکرێت.چونکە ئەو دوو لایەنە بەردەوام خوازیاری بە هێزکردنی پەیوەندیەکانیانن لە گەل ئەمریکا،بەلاّم بە گومانن لەوەی ئاخۆ ئەمریکا بە فیعلی دەبێتە هاوپەیمانیان.ئەمانەو زۆر مەسەلەی تر لە هەمبانەی پرۆژە سیاسیەکانی ئەمریکادانو ناوچەکەدان ودەبێت هەڵوێستەیان لە سەر بکرێت.کەچی لە بەرامبەر هەموو ئەمانەشدا کورد دەیەوێت بە هەموو عەقڵی خۆیەوە هاوپەیمانی خۆی لە گەل ئەمریکادا بە هێز بکات وبۆ ئەو بەهێزکردنەش زۆر نالۆژیکیانە پەنا دەباتە بەر سازشکردن وپاشەکشەکردن لە بەشێك لە مافەکانی،هەر ئەمەش وایکردووە ئەمریکا کورد بە کاربێنێ وەك کارتی فشار لە بەرامبەر سوننە وشیعە وبێگومان سەرکەوتنیشی دواجار بە زیانی مافەکانی گەلی کورد دەشکێتەوەو دەبێتەوە هۆکارو فاکتەرێکی وا کە کورد جارێکی تر لە بازنەی شکست خواردوی ئەم هاوپەیمانیەتیەشدا بخولێتەوەو نەتوانێ دوارۆژ بۆ خۆی مسوەگەر بکات.بە مسوەگەر نەبوونی دوارۆژیش کێشەکان بە هەڵواسراوی دەمێننەوەو دەبنە ئاستەنگ لە بەردەم پرسی رزگار بونماندا.

www.dengekan.com
3/9/2006